

El campanar de Breda

El dia 10 de juny de 1986 la Comissió Tècnica del Patrimoni Artístic aprovava, amb lleugeres modificacions, un projecte de reforma interna del campanar de l'església de Breda.

Aquest campanar, una imponent torre romànica de 32 m d'alçada, restaurat el 1951, constitueix un dels exemplars del romànic llombard més reeixits del país. És la construcció més antiga conservada del monestir benedictí de Sant Salvador, fundat el 1038 i consagrat el 1068. De l'església i del claustre en tractarem més endavant. La resta del monestir està en la seva major part desfigurada per les edificacions posteriors a la Desamortització de 1835, essent destacable l'anomenat Pati de l'Abadia, restaurat el 1981. El nucli antic de Breda, centrat pel monestir, és Conjunt Històric-Artístic declarat des del 20 de desembre de 1974 (R-I-53-0179).

No fa gaire temps que en el transcurs de les obres saltà la polèmica en els diaris. S'havia notificat als SS. TT. de Cultura de Girona que les finestres del campanar es tancaven amb vidre per barrar el pas als coloms i poder utilitzar l'interior amb finalitat museística. No cal ni dir que aquest sistema de tancament no estava contemplat en el projecte. Originalment es preveia el tancament amb un sistema de tela metàl·lica per minimitzar l'impacte visual des de l'exterior. L'Associació de Veïns, disconforme amb el nou mètode emprat, realitzà una recollida de signatures per manifestar la seva postura en aquest assumpte.

No entrarem a valorar quin és el millor sistema per foragitar els

coloms o, almenys, evitar-ne l'accés a l'interior del campanar. Hi ha tècnics ben qualificats a qui pertoca de fer-ho. No parlarem tampoc de l'ús al qual se'l vol destinar. Són dos temes que, atesa la gran varietat de solucions possibles, han de ser objecte de reflexió profunda.

L'incompliment d'un projecte aprovat per la Comissió de Patrimoni no és una novetat a les nostres comarques. En alguns casos, com s'ha fet ara a Breda, s'aturen les obres per tal de restituir-les d'acord amb el projecte original. En altres s'arriba a solucions salomòniques. A Breda mateix hi hagué no fa gaire un cas ben clar d'incompliment de la normativa aprovada: el bloc de pisos de la plaça del Convent, construït després d'enderrocar la vella caserna de la Guàrdia Civil, que era la pabordia del monestir. Què se n'ha fet de l'antiga façana, que havia d'integrar-se al nou edifici?

Més sorprenent resulta la reacció de l'Associació de Veïns. És, però, una sorpresa ben agradable. Que recordi, és la primera vegada, almenys en els darrers deu anys, que hi ha una presa de posició popular en favor del patrimoni històric de la vila.

Sembla que la «síndrome de Tossa» s'escampa per la comarca. Recordem la reacció dels tossencs arran de les obres a la Vila Vella. Fa uns mesos, el cas de Breda que ressenyem; ara, la iniciativa per salvar el castell de Montsoriu... Benvinguda sigui aquesta síndrome, i que duri.

Aprofitant aquests aires favorables que sembla que es respiren voldria proposar, especialment als bredencs, uns

"La important torre de 32 m. d'alçada és un dels exemplars del romànic llombard més reeixits del país".

quants temes que estan en connexió amb el del campanar per tal que s'animin i donin nova empena —o prenguin el relleu, si s'escau— a la tasca iniciada als anys 60 per Amics de Breda, tasca que, de mica en mica s'ha anat esmorteint.

Sortosament per a la majoria, potser malauradament per a alguns, el patrimoni històric de Breda és més ampli que el conjunt del monestir que ara és visible. I independentment que sigui propietat privada, de l'Església o de l'Ajuntament, és patrimoni de tots. Fóra bo de no confondre propietat i patrimoni. La propietat privada és cosa del propietari. El patrimoni —ho he dit més d'una vegada— és col·lectiu i, per tant, protegir-lo i fomentar-lo és cosa de tots. Matisem. Cosa de tots aquells que s'hi interessin. Anem per parts i revisem breument el nostre patrimoni de 1980 ençà.

Sense sortir de l'àmbit del monestir, en els darrers anys s'ha reformat part de l'interior de l'església (construïda entre els segles XIV i XVI, amb modificacions posteriors), s'han netejat els bustos de sant Iscle i santa Victòria... Ja he dit que abans s'havia restaurat el Pati de l'Abadia. Però la restauració no va aconseguir d'eliminar tot un seguit de caixes i altres elements semblants que s'emmagatzemaven de molt temps enrera als racons. Després de la restauració, s'acumularen sota l'escala noble del palau abacial. No n'hi ha prou d'aconseguir una restauració. Cal mantenir l'entorn amb tota la dignitat que li correspon. La brossa a l'abocador i les caixes al magatzem. Cada cosa té un lloc.

Formant part del conjunt del palau abacial hi ha, a la primera planta, una petita capella, oratori d'algun abat, amb pintures. No fa pas massa temps que encara tenia servituds poc adients: lloc de mals endreços, estenedor... Llàstima que si no hi hagués hagut oposició s'hauria restaurat conjuntament amb el pati al qual té sortida, ja fa onze anys! Deu ser ben difícil fer lligar la propietat privada i el

Breda i el seu campanar en un aiguafort de Josep Aragay

patrimoni històric de la comunitat.

Des de fa força mesos que es manté apuntalada la porta principal del monestir. Ja hi ha hagut inspecció per part dels tècnics de Patrimoni. Hem de suposar que aviat serà arrançada. En cas contrari, a insistir.

I el claustre? Se'n conserva l'ala adossada a l'església, datable en el segle XIII. Per ser precisos hem de dir que aquesta és l'única part visible. Hi ha encara un arc, com tots de doble columna, desmuntat. Els quatre capitells presenten motius animals i vegetals, molt diferents dels que ara es poden veure. Podrien ser una mica més antics. Aquest arc va passar un llarg període d'exili a Blanes i fou recuperat per l'Ajuntament al començament dels anys 80. Encara s'ha d'instal·lar. La darrera vegada que el vaig veure estava en un magatzem municipal.

Sortint del monestir, pugem al turó de Santa Anna. La capella de la santa, objecte de particular veneració dels bredencs, va ser «restaurada» fa uns anys. Part de la restauració va consistir en despullar-la dels arrebossats que la cobrien i en deixar l'obra vista. ¿Encara cal recordar que els arrebossats són part integrant de la construcció i que s'han de tornar a refer? La capella no fou construïda per deixar l'obra vista. Només cal tenir ulls a la cara per adonar-se'n. O és que potser és de pedra escairada?

Es vol donar al campanar una funció museística. Al fons parroquial, a més de ceràmiques i pintures modernes que segurament haurien d'estar en un

altre lloc, hi ha diversos objectes relacionats amb el monestir, algun dels quals és ben interessant. Penso, per exemple, en una peça d'aram amb decoració calada i inscripcions musulmanes. No hi figura, i que sàpiga encara segueix en mans privades, un relleu romànic amb la representació d'un calvari també procedent del monestir, com altres peces escultòriques de les quals només en coneixem la fotografia. Aquest relleu del Calvari, trobat segons sembla en el transcurs d'unes obres, estigué uns anys dipositat al Museu d'Art de Catalunya (núm. inv. 71494) d'on fou retirat pel «propietari» el 9 d'octubre de 1972. En el document de lliurament, degudament signat, consta que al cap d'un mes la peça havia de restituir-se al Museu d'Art de Catalunya o ingressar al Museu de Girona. No es féu. Va ser venuda i que sapiguem, encara deu romandre en poder dels hereus del comprador. En el moment de la seva desaparició, molt rocambolesca, va arribar a ser objecte d'enquesta policíaca per tal de recuperar-la. Encara una altra vegada el conflicte propietat-patrimoni. Potser valdria la pena tornar-ho a intentar.

Ben segur que queden temes pendents. Potser en parlarem en una altra ocasió. Si els anéssim resseguint tots, l'espai disponible se'ns hauria acabat ja fa estona. Em sembla, però, que amb els que hem esbossat ja n'hi ha per poder recomençar la tasca de recuperació del patrimoni històric de Breda.

JOSEP M. LLORENS